

אבו אל תביעות

המאבק המשפטי שמנהלת אלמנתו של שייקה אופיר, לקבלת תמלוגים מ"אבו אל-בנאת" המיתולוגי, לובש צורה של סרט בורקס. "גם אם הייתי עשירה כמו שרי אריסון", אומרת לידיה אופיר, "הייתי תובעת" < נועם שרביט

נועם שרביט

20/2/2006

שייקה אופיר, שנולד כישעיהו גולדשטיין, היה אחד השחקנים והבדרנים החשובים ביותר שפעלו בארץ, משנות ה-50 ועד לשנות ה-80. בין היתר, הוא כתב וביים את שתי התוכניות הראשונות של "הגשש החיוור", ושיחק ב-28 סרטים, רובם קומדיות. את שיא תהילתו קצר בעקבות התפקיד הראשי בסרט "השוטר אזולאי" של אפרים קישון, שאף היה מועמד לפרס האוסקר. אבל נדמה, שהמלחמות שאלמנתו נאלצת לנהל לא היו מצחיקות אפילו אותו.

לפני כשנתיים, הגישה לידיה אופיר תביעה נגד התיאטרון העממי - א.דשא, ובעליו אברהם דשא (פשנל) המנוח, ונגד חברת מדיה דיירקט, בטענה להפרת זכויות היוצרים והמבצעים השייכות לה במערכונים שחיבר וביצע שייקה אופיר. באמצעות עו"ד נחמן כהן-צדק היא טענה, כי הם ייצרו והפיצו ללא רשותה, ואף בניגוד מפורש להסכמתה, את התקליטור "שייקה אופיר יופי נחמה", הכולל מערכונים. בכתב ההגנה טענו הנתבעים, שהם בעלי זכויות היוצרים בהקלטות הראשיות (המאסטרים) של המערכונים, וכי מאחר שאלה בוצעו לפני כניסתו לתוקף של חוק זכויות מבצעים, הרי שהם אינם מוגנים בזכות מבצעים.

כחודשיים אחר כך, אימצו הצדדים את המלצת בית המשפט וניסו לפתור את הסכסוך בגישור, אולם הניסיון כשל בשל פערים כספיים גדולים והצדדים חזרו להתדיין בבית המשפט המחוזי בת"א, אצל השופטת שרה גדות. בין יתר התצהירים שהגישה התביעה, היה תצהירו של הפזמונאי והמשורר חיים חפר, חתן פרס ישראל. חפר הצהיר, כי בפשנל ז"ל "תמיד היה רצון עז כי שמו יוזכר ויוכנס תחת אותן כנפיים תחתיהן חסו אמנים גדולים, אף אם לא היתה לו יד בעניין. רצון זה של פשנל להכרה ולהוקרה קיבל גם ביטוי בניסיונו 'להשתלט' לא פעם על פרי עמלם של אחרים ולקחת לעצמו קרדיט בעניין". הוא סיפר, כי פשנל אמר לו בעבר: "עליך עוד לא השתלטתי".

ביולי שעבר, פתחה לידיה אופיר חזית נוספת, הפעם נגד החברות סרטי נוח, נח תקשורת וגלובוס גרופ, בעניין הסרט המיתולוגי "אבו אל-בנאת", שאופיר ז"ל כתב ומכב בו, לצד יוסף שילוח, מיכל בת-אדם, נעמי בלומנטל (הח"כית היום), גדעון זינגר, זהרירה חריפאי ואבנר חזקיה. "אבו אל בנאת" הוא למעשה שבתאי, ספרדי מכובד שאישתו ילדה תשע בנות, אך אף לא בן אחד, שיאמר עליו קדיש. הסיפור מבוסס על מערכון בו הופיע אופיר בהצגת יחיד, והופק לתסריט. הסרט, שיצא לאקרנים בשנת '73 והוקרן רבות בארץ ובעולם, אף ייצג את ישראל בפסטיבל "קאן" כשנה אחר כך.

באמצעות עו"ד דניאל בוסתנאי ממשרד פרל, כהן-צדק, לצר, טענה אופיר כי סרטי נוח מצויה בהליך של פירוק מרצון, וכל פעילותה הועברה לנח תקשורת ולגלובוס גרופ. "לכל שלוש הנתבעות אותם בעלי מניות, אם באופן ישיר ואם באופן עקיף". בעלי המניות העיקריים בחברות הם יורם גלובוס ויואב אביב. בנובמבר 1972 חתמו אופיר ז"ל וסרטי נוח על הסכם להפקת הסרט, אותו ביים משה מזרחי. בין היתר, סוכם כי אופיר זכאי לתמלוגים בשיעור של 8% מסך ההכנסות ברוטו של המפיקים. כן הוסכם בעניין זה, שסרטי נוח תעביר לאופיר, אחת לשנה, מאזן שנתי מאושר ע"י רואה חשבון.

ואולם, טוענת האלמנה, שלוש החברות נמנעות במשך שנים, ולפחות מאז 1997, מלהעביר לה דיווח על הכנסותיהן מהסרט, ובהתאם לכך את התמלוגים המגיעים לה ונגזרים מדו"חות אלה. "למעשה", טוענת אופיר, "נתבעות אלה מתנהלות כגוף כלכלי דורסני, המנצל את כוחו באופן מחפיר". לדבריה, "ניתן היה

לצפות מגוף כלכלי איתן שכזה בתחום הקולנוע, כי הוא יקיים את התחייבויותיו החוזיות מיוזמתו כנדרש בדין, וכמצופה ממנו, הן ברמה המוסרית והן ברמה המקצועית, כלפי אלמנתו של אחד מגדולי השחקנים של הקולנוע הישראלי.

לאחר הגשת התביעה, אמרה לידיה אופיר כי היא אינה רגילה לרוץ אחרי כסף. "אף פעם לא ידעתי למי שייקה מכר את הזכויות על הסרטים, תמיד הודיעו לי כמה מגיע לי". את עיקר טענותיה היא הפנתה ליורם גלובוס. "יורם מתחמק ממני. חשבתי שאנחנו מיוודדים, אבל כנראה שזה לא כך. זה אופי כזה - כמו שהוא מתנהג אליי הוא בטח מתנהג גם ליוצרים אחרים. מי שרוצה לרמות, מרמה את כולם". לטענתה, אין מדובר רק במאבק על כסף. "גם אם הייתי מיליונרית כמו שרי אריסון - לא הייתי שותקת, כי אני רודפת צדק".

כתב ההגנה של סרטי נוח וגלובוס גרופ, שהוגש באמצעות עו"ד מימון אביטן ממושרד ד"ר יוסי כהן ושות', היה חריף לא פחות מהתביעה. "מדובר בתביעה קנטרנית וטורדנית, המוגשת מטעמים וממניעים לא ענייניים ובלתי ראויים", טענו. לטענתם, ארבעה ימים אחרי שנודעה להם דרישתה של אופיר לקבל את פירוט ההכנסות מהסרט, נשלח לעו"ד בוסתנאי דו"ח מפורט וברור של ההכנסות מאז 1997 ועד 2004. לפי הדו"ח, ההכנסות מזכויות השכרת וידאו בשמונה שנים אלה הסתכמו ב-682 שקל בלבד, ואילו הזכויות ממכירה לציבור של עותקי הסרט הסתכמו ב-3,052 שקל. בשנת 2002 נמכרו הזכויות על הסרט לחברת הלווין YES, כאשר ההכנסות מזכויות ההקרנה בלווין הסתכמו בכ-112 אלף שקל. בסך הכל, מדובר בהכנסות של 115 אלף שקל, מהם יש לנכות 15% דמי הפצה. 8% המגיעים ליורשיו של אופיר מהיתרה הם 7,865 שקל, ובוסתנאי התבקש לשלוח חשבונית מס, כדי שניתן יהיה להעביר את התשלום.

למרות זאת, הן טוענות, העדיפה האלמנה לרוץ לבית המשפט, שבועיים אחרי שקיבלה את הדו"ח המפורט, ככל הנראה בשל אכזבתה מהסכום הנמוך, ו"מתוך תקווה כי במהלך זה תוכל לסחוט דמים נוספים להם אין היא זכאית כלל". בעקבות תלונתה של אופיר בתביעה, כי לדו"ח לא צורף אישור רו"ח, העבירו לה הנתבעות אישור של משרד קוסט פורר גבאי את קסירר, שעורכו מציינים כי הדו"ח "משקף באופן נאות את הנתונים הכלולים בו". הן צירפו לאישור צ'ק בסך 7,865 שקל, הסכום שלטענתן מגיע לאופיר, במטרה לסיים את התביעה.

סרטי נוח וגלובוס גרופ הסבירו מדוע מדובר בסכומים כה נמוכים. "כדרכם של סרטי קולנוע, זרם ההכנסות מהם הלך ופחת במרוצת השנים. הסרט 'אבו אל-בנאת' זכה אמנם להצלחה מרשימה בשנות ה-70 של המאה הקודמת, הצלחה ממנה נהנה השחקן המנוח שייקה אופיר ז"ל, בהתאם לחלקו על-פי ההסכם". ואולם, "בשנים האחרונות אין הוא זוכה כמעט לכל ביקוש שהוא: אין הוא נשכר בחנויות וידאו וכמעט שאין הוא נרכש ע"י הקהל. מסיבה זו, נמכרו זכויות היוצרים של הסרט ל-YES".

לאור נתונים אלו, טוענות חברות הפצת הסרטים, "הטענה על רווחים רבים שעשו הנתבעות בגין הסרט היא בלתי מבוססת, ואין בה אלא כדי לזרות חול בעיני בית המשפט, לשם נטיעת תחושה של קיפוח". לדבריהן, גם לידיה אופיר היתה מודעת להכנסות הזעומות של הסרט בשנים האחרונות, ולכן היא לא דרשה לקבל דיווח עליהן במשך השנים, "אך כשעשתה כן, מייד בקשתה היתה נענית ואז היתה מתחוורת לה האמת בנוגע להיקף ההכנסות הדלות". יחד עם כתב ההגנה, צירפו שלוש החברות לתיק בית המשפט צ'ק, הפעם בסך כ-10,000 שקל, שמגלם את סכום התמלוגים בצירוף הפרשי הצמדה וריבית, בגין חלקו של אופיר בסרט.

כעת, הגישה אופיר את כתב התשובה לכתב ההגנה, בו היא טוענת כי לא רק שסרטי נוח וגלובוס גרופ הפרו את הסכם התמלוגים, "באופן בוטה ומבזה, ותוך התעמרות בה", אלא שכעת הן "מוסיפות חטא על פשע בניסיון להמשיך ולהימנע מלשלם את הסכומים האמיתיים המגיעים לאלמנת שייקה אופיר". עו"ד בוסתנאי טוען, כי בכתב ההגנה לא הכחישו שלוש החברות שבמשך שנים הן לא שילמו מאומה לאלמנה, וכי גם הצ'ק בסך כ-10,000 שקל שצירפו, "אינו משקף נכון את מלוא התמלוגים ומהווה אולי עשירית בלבד".

אופיר גם אינה סומכת את ידיעה על האישור של משרד רואי החשבון. "פירוט ההכנסות אינו משקף אל נכון את ההכנסות לאשורן מהסרט. ה'ביקורת' החשבונאית אותה צירפו להגנתם הינה חלקית, לא ממצה ובנויה היא על סמך 'בדיקות מדגמיות' כאלה ואחרות, שבבירור אינן נותנות ודאות ובהירות באשר לגובה התמלוגים הנכון". עוד טענה, כי מאחר שהסרט הועבר ל-YES באיחור של שנתיים, הוענקו לחברת הלווין זכויות ההקרנה לשנתיים נוספות ללא כל תמורה, וכי מדובר ב"קיום שלא בתוס-לב של החוזה, והפקרת זכויותיה של לידיה אופיר".